NFA
CADDEBOSTAN

Noesis Felsefe Atölyesi 2019

ZENON'UN DİYALEKTİĞİ

İdea Yayınevi, Şarap İskelesi Sk. 4/101 Karaköy, Beyoğlu — İstanbul
Bu çeviriler için © 2019 Aziz Yardımlı

John Burnet
Erken Yunan Felsefesi
Early Greek Philosophy

Frederick Copleston
Ön-Sokratikler ve Sokrates
A History of Philosophy: Volume I, Greece and Rome

Tüm hakları saklıdır
Bu metinlerin hiçbir bölümü yayınevinin
izni olmadan herhangi bir biçimde yeniden üretilemez

NOESİS FELSEFE ATÖLYESİ — 2019

(1)
ZENON'UN DİYALEKTİĞİ
(FREDERICK COPLESTON)

(2)
GENÇ ELEATİKLER
(JOHN BURNET)

1

ZENON'UN DİYALEKTİĞİ
(FREDERICK COPLESTON)

ZENON devimin olanaksızlığını tanıtlamak için Akhilleus bilmecesi ya da kaplumbağa gibi birçok ince uslamlamanın ünlü yazarı olarak bilinir. Bu uslamlamalar Zenon'un ondan daha az akıllı olanları şaşırtmak için ince zekasını kullanmaktan büyük haz duyan usta bir bilmececiden daha çoğu olmadığı izlenimini güçlendirebilir. Ama gerçekte Zenon yalnızca ince zekasını sergilemekle ilgilenmiyor—hiç kuşkusuz çok işlek bir kafası vardı—, ama ciddi bir amacı göz önünde tutuyordu. Zenon'u anlamak ve bilmecelerinin değerini görebilmek için öyleyse bu amacın özelliğini kavramak özsel önemdedir, yoksa konumunu ve amacını bütünüyle yanlış anlama sakıncası doğar.

Yaklaşık olarak İÖ 489 yıllarında doğan Elealı Zenon Parmenides'in bir öğrencisi idi ve ona bu bakış açısından yaklaşmak doğru olacaktır. Uslamlamaları yalnızca ince kafa oyunları değildir, ama Ustanın konumunu tanıtlamak için hesaplanmışlardır. Parmenides çoğulculuğa karşı savaşmış, değişim ve devimin yanılsamalar olduğunu bildirmişti. Çokluk ve devim duyu-deneyimimizin çok açık verileri olarak göründükleri için, bu gözüpek konum doğallıkla bir ölçüde alaya alındı. Zenon, Parmenides'in kuramının sağlam bir savunucusu olarak, onu tanıtlamaya, ya da en azından hiçbir biçimde gülünç olmadığını tanıtlamaya çabalar, ve bu amaçla Pisagorcu çoğulculuğun çözümsüz güçlüklere düştüğünü ve değişim ve devimin giderek onların çoğulcu hipotezleri üzerine bile olanaksız olduğunu gösterme yoluna baş vurur. Zenon'un uslamlamaları o zaman

Parmenides'in Pisagorcu karşıtlarını ustaca bir "saçmaya indirgeme" yöntemi yoluyla çürütmeyi amaçlar. Platon *Parmenides* başlıklı diyaloğunda, Zenon'un (yitik) kitabının amacını belirtirken bunu bütünüyle açıkça ortaya koyar. "Gerçek şudur ki bu yazılar Parmenides'e saldıranlara ve Birin ileri sürülmesinden çıktığını sandıkları gülünç ve çelişkili sonuçları gösterenlere karşı onun uslamlamalarının bir savunusu olarak amaçlandı. Yazılarım Çokun yandaşlarına bir yanıttır ve bunların saldırılarını faizi ile, ayrıntıda yeterince irdelendiğinde Çok hipotezinin Bir hipotezinden daha da gülünç sonuçlara götürdüğünü gösteren bir görüşle geri püskürtür."[1] Ve Proklus'a göre "Zenon ustasının yardımına koşmanın iyi birşey olduğunu düşünerek varlığın bir olduğunu tanıtlamak için kırk tanıtlama yazdı."[2]

1. Pisagorcu Çoğulculuğa Karşı Tanıtlar

1. Pisagorcular ile birlikte varsayalım ki Olgusallık birimlerden yapılmış olsun. Bu birimlerin ya büyüklükleri vardır ya da yoktur. Eğer varsa, o zaman örneğin bir çizgi büyüklüğü olan birimlerden yapılmış olmakla sonsuza dek bölünebilir olacaktır, çünkü, ne denli bölerseniz bölün, birimlerin yine büyüklükleri olacak ve böylece bölünebilir olacaklardır. Ama bu durumda çizgi her biri büyüklüğü olan sonsuz sayıda birimden yapılmış olacaktır. Çizgi, o zaman, sonsuz sayıda cisimden yapılmış olmakla sonsuz ölçüde büyük olmalıdır. Böylece evrende her şey sonsuz olarak büyük olmalı, ve *a fortiori* evrenin kendisi sonsuz olarak büyük olmalıdır. Öte yandan varsayalım ki birimler büyüklükten yoksun olsunlar. Bu durumda bütün bir evren de büyüklükten yoksun olacaktır, çünkü, ne denli birimi biraraya getirirseniz getirin, eğer hiç birinin büyüklüğü yoksa, o zaman bütün bir toplamları da büyüklükten yoksun olacaktır. Ama eğer evrenin herhangi bir büyüklüğü yoksa, sonsuz olarak küçük olmalıdır. Gerçekten de, evrendeki herşey sonsuz küçüklükte olmalıdır.

[1] *Parmenides*, 128 b.
[2] Proklus, *Parmenides.*, 694, 23 (D. 29 A 15).

Pisagorcular böylece bu ikilem ile karşı karşıya kalırlar. Ya evrendeki her şey sonsuz olarak büyüktür, ya da sonsuz olarak küçük. Zenon'un bizden bu uslamlamadan çıkarmamızı istediği vargı hiç kuşkusuz ikilemi yaratan hipotezin, eş deyişle evrenin ve ondaki herşeyin birimlerden oluştuğu düşüncesinin saçma bir hipotez olduğudur. Eğer Pisagorcular Bir hipotezinin saçma olduğunu ve gülünç vargılara götürdüğünü düşünüyorlarsa, şimdi karşıt hipotezin, Çok hipotezinin de eşit ölçüde gülünç vargılar ürettiği gösterilmiştir.[3]

2. Eğer bir Çok varsa, o zaman onun *ne kadar çok* olduğunu söyleyebilmemiz gerekir. En azından, bunlar sayılabilir olmalıdır; eğer sayılabilir değil iseler, nasıl varolabilirler? Öte yandan sayılabilir olmaları olanaksızdır ve sonsuz olmalıdırlar. Niçin? Çünkü saptanan iki birim arasında her zaman başka birimler olacaktır, tıpkı bir çizginin sonsuza bölünebilir olması gibi. Ama Çokun aynı zamanda sayıca sonlu ve sayıca sonsuz olduğunu söylemek anlamsızdır.[4]

3. Bir kile mısır yere düşünce gürültü yapar mı? Hiç kuşkusuz. Ama bir mısır tanesi ya da bir mısır tanesinin bininci parçacığı için ne denebilir? Hiç gürültü yapmaz. Oysa mısır kilesi yalnızca mısır tanelerinden ya da tanelerin parçacıklarından oluşur. O zaman, eğer parçalar düşünce hiç ses çıkarmıyorlarsa, yalnızca parçalardan oluşan bütün nasıl çıkarabilir?[5]

2. Pisagorcu Uzay Öğretisine Karşı Uslamlamalar

Parmenides boşluğun ya da boş uzayın varlığını yadsıdı, ve Zenon karşıt görüşü saçmalığa indirgeyerek bu yadsımayı desteklemeye çalışır. Bir an için varsayalım ki içinde şeylerin varolduğu bir uzay olsun. Eğer bu hiçbirşey ise, o zaman şeyler onda olamazlar. Ama eğer birşey ise, kendisi uzayda olacak, ve *bu* uzayın kendisi uzayda olacak, ve bu sonsuza dek böyle gidecektir. Ama bu saçmadır. Şeyler öyleyse uzayda ya da boş

[3]Frag. 1, 2.
[4]Frag. 3. v
[5]Arist., *Fizik,* H, 5, 250 a 19; Simplik. 1108, 18 (D.29 A 29).

bir boşlukta değildir, ve Parmenides bir boşluğun varlığını yadsırken bütünüyle haklı idi.[6]

3. Devimi İlgilendiren Uslamlamalar

Zenon'un en ünlü uslamlamaları devimi ilgilendiren uslamlamalardır. Anımsanmalıdır ki Zenon'un göstermeye çalıştığı şudur: Parmenides'in yadsıdığı devim Pisagorcuların çoğulcu kuramları üzerine de eşit ölçüde olanaksızdır.

1. Varsayalım ki bir stadyumu ya da yarış-alanını geçmek istiyorsunuz. Bunu yapmak için sonsuz sayıda noktayı geçmeniz gerekir—hiç kuşkusuz Pisagorcu önsav üzerine. Dahası, eğer öteki yana ulaşmayı isterseniz, uzaklığı sonlu bir zaman içinde almanız gerekecektir. Ama sonsuz sayıda noktayı ve böylece sonsuz bir uzaklığı sonlu bir zaman içinde nasıl geçebilirsiniz? Stadyumu geçemeyeceğiniz vargısını çıkarmalıyız. Gerçekten de, vargımız şu olmalıdır ki hiçbir nesne ne olursa olsun herhangi bir uzaklığı geçemez (çünkü aynı güçlük her zaman yineler), ve tüm devim sonuçta olanaksızdır.[7]

2. Varsayalım ki Akhilles ve bir kaplumbağa bir yarışa girişsinler. Akhilles bir sporcu olduğu için kaplumbağaya daha ileriden bir başlangıç noktası verir. Şimdi, Akhilles kaplumbağanın başladığı yere ulaştığı zaman, kaplumbağa da başka bir noktaya ilerlemiş olacaktır; ve Akhilles o noktaya ulaşınca, o zaman kaplumbağa daha da öte bir uzaklığa ilerlemiş olacaktır, üstelik çok kısa olsa bile. Böylece Akhilles sürekli olarak kaplumbağaya yaklaşır, ama edimsel olarak hiçbir zaman onu geçemez—ve hiçbir zaman bunu yapamaz, çünkü önünde bir çizginin sonsuz bir sayıda noktadan yapılı olduğu sayıltısı durur ve buna göre sonsuz bir uzaklığı geçmesi gerekir. Pisagorcuların önsavlarına göre o zaman Akhilles hiçbir zaman kaplumbağayı yakalayamayacaktır; ve böylece, Pisagorcular devimin olgusallığını ileri sürseler de, bunu kendi öğretileri

[6]Arist., *Fizik,* Δ, 210 b 22; 1, 209 a 23. Eudem., Phys., Frag. 42 (D. 29 A 24).

[7]Arist., *Fizik,* Z 9, 239 b 9; 2, 233 a 21; *Top.*, Θ 8, 160 b 7.

üzerine olanaksızlaştırırlar. Çünkü ondan yavaş olanın hızlı olan denli hızlı devindiği sonucu çıkar.[8]

3. Devinen bir ok düşünelim. Pisagorcu kurama göre okun uzayda verili bir konumu doldurması gerekir. Ama uzayda verili bir konumu doldurmak dinginlikte olmaktır. Öyleyse uçan ok dinginliktedir, ki bir çelişkidir.[9]

4. Zenon'un Aristoteles'ten[10] bildiğimiz dördüncü uslamlaması, Sir David Ros'un dediği gibi "bir yandan Aristoteles'in ikircimli dil kullanımına bağlı olarak, öte yandan okumalara ilişkin kuşkular nedeniyle izlenmesi çok güç bir uslamlamadır."[11] Bir stadyumdaki ya da yarış-pistindeki üç cisim kümesini tasarlamamız gerekir. Kümelerden biri dururken öteki ikisi birbirine karşıt yönlerde eşit hızlar ile devinmektedir.

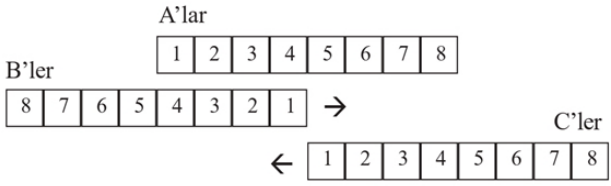

Şekil 1

A'lar dururken B'ler ve C'ler aynı hız ile karşıt yönlerde devinmektedir. Şu konumlara geleceklerdir:

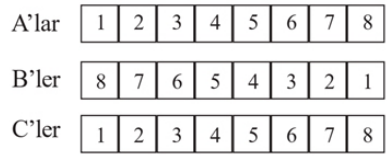

Şekil 2

Bu ikinci konuma eriştiğinde *B*ı'in önü *A*'lardan dördünü ve *C*ı'in önü *B*'lerin tümünü geçmiştir. Eğer bir zaman

[8]Arist., *Fizik,* Z 9, 239 b 14.
[9]Arist., *Fizik,* Z 9, 239 b 30.
[10]Arist., *Fizik,* Z 9, 239 b 33.
[11]Ross, *Physics,* 2. 660.

biriminde bir uzunluk birimi geçiliyorsa, o zaman B_1'in önü Şekil 2'deki konuma ulaşabilmek için C_1'in önü tarafından alınan zamanın yarısını almıştır. Öte yandan B_1'in önü tüm C'leri geçmiştir, tıpkı C_1'in önünün tüm B'leri geçmiş olması gibi. Geçişlerinin zamanı öyleyse *eşit* olmalıdır. Böylece belli bir zamanın yarısının o zamanının bütününe eşit olduğu gibi saçma bir vargı ile bırakılırız.

Zenon'un bu uslamlamalarını nasıl yorumlayacağız? Şöyle düşünmemek önemlidir: "Bunlar yalnızca Zenon'un payına sofistliklerdir. Ustaca aldatmacalardır, ama bir çizginin noktalardan ve zamanın kesikli kıpılardan oluştuğunu sanarak yanılmaktadırlar." Olabilir ki bilmecelerin çözümü çizgi ve zamanın kesikli değil ama sürekli olduklarının gösterilmesinde bulunacaktır; ama o zaman denebilir ki Zenon bunların kesikli olduklarını savunmakla ilgilenmiyordu. Tersine, ilgisi bunların kesikli olduklarını düşünmekten çıkacak saçma sonuçları göstermekti. Parmenides'in bir öğrencisi olarak, devimin bir yanılsama olduğuna ve olanaksızlığına inanıyordu; ama yukarıdaki uslamlamalardaki amacı çoğulcu önsav üzerine bile devimin eşit ölçüde olanaksız olduğunu, ve olanağının kabul edilmesinin çelişkili ve saçma vargılara götürdüğünü tanıtlamaktır. Zenon'un konumu şöyledir: "Olgusal olan (*the Real*) dolu birşeydir, tam bir sürekliliktir ve devim olanaksızdır. Karşıtlarımız devimi ileri sürer ve çoğulcu bir önsava başvurarak onu açıklamaya çalışırlar. Bu önsavın devimi açıklamak için hiçbirşey yapmadığını, ama ancak saçmalıklara vardığını göstermeyi öneriyorum." Zenon böylece karşıtlarının önsavını saçmalığa indirgedi, ve diyalektiğinin gerçek sonucu Parmenides Monizmini (ki üstesinden gelinemez karşıçıkışlara açıktır) tanıtlamaktan çok sürekli nicelik kavramını kabul etmenin zorunluğunu göstermektir.

Eleatikler öyleyse çokluğun ve devimin olgusallığını yadsırlar. Salt bir ilke, Varlık vardır ki, özdeksel ve devimsiz olarak kavranır. Devimi ve çokluğu *duyumsadığımızı* hiç kuşkusuz yadsımaz, ama duyumsadığımızın yanılsama olduğu bildirirler:

Duyumsadığımız yalnızca görüngüdür. Gerçek varlık duyular yoluyla değil ama düşünce yoluyla bulunacaktır, ve düşünce hiçbir çokluğun, hiçbir devimin, hiçbir değişimin olmadığını gösterir.

Böylece Eleatikler kendilerinden önceki Yunan felsefecilerinin yaptıkları gibi evrenin tek ilkesini bulmaya çalıştılar. Bununla birlikte, kendini bize sunduğu gibi evren açıktır ki çokluk içeren bir evrendir. Soru öyleyse tek ilkenin evrende bulduğumuz çokluk ve değişim ile nasıl uzlaştırılacağı sorusu, e.d. Bir ve Çok problemidir—bir problem ki, Herakleitos onu bir Türlülükteki Birlik, Ayrımdaki Özdeşlik öğretisi yoluyla her iki öğeye de haklarını verdiğini öne süren bir felsefede çözmeye çalıştı. Pisagorcular çokluğu Birin aşağı yukarı tam dışlanması pahasına ileri sürdüler—birçok bir vardır; Eleatikler ise Biri çoğun dışlanması pahasına ileri sürdüler. Ama eğer duyusal-deneyim tarafından imlenen çokluğa sarılırsanız, o zaman değişimi de kabul etmeniz gerekir; ve eğer bir şeyin bir başkasına değişimini kabul ederseniz, değişen şeylerdeki ortak öğenin karakterine ilişkin olarak o yineleyen problemden kaçınamazsınız. Eğer, öte yandan, Bir öğretisi ile başlarsanız, ve eğer Eleatiklerinki gibi dayanıklı olamayacak tek-yanlı bir konumu kabul etmezseniz, çokluğu Birden çıkarsamanız, ya da en azından dünyada gözlediğimiz çokluğun Bir ile nasıl tutarlı olduğunu göstermeniz gerekir. Başka bir deyişle, her iki etmene de—Bir ve Çok, Kararlılık ve Değişim—hakkı verilmelidir. Parmenides'in tek-yanlı öğretisinin, tıpkı Pisagorcuların tek-yanlı öğretileri gibi, kabul edilmesi olanaksızdı. Ama Herakleitos'un felsefesi de doyurucu değildi. Bu felsefe şeylerdeki kararlı öğeyi yeterince açıklayamamasının yanısıra, özdekçi birciliğin altına da düşüyordu. Sonunda en yüksek ve en gerçek varlığın özdeksel olmadığının ileri sürülmesi zorunlu idi. Bu arada Zeller'in "ödün-dizgeleri" dediği ve öncellerinin düşüncelerini biraraya kaynaştırmaya çalışan dizgelerin bulunmasına şaşırmamak gerekir.

Ön-Sokratik Yunan Felsefesindeki "Panteizm" Üzerine Not

(i) Eğer bir Panteist Tanrı ile özdeşleştirdiği evrene doğru öznel bir dinsel tutum taşıyan bir insan ise, o zaman Ön-Sokratikleri panteistler olarak adlandırmak güçtür. Herakleitos'un Birden Zeus olarak söz ettiği doğrudur; ama Bire, Ateşe doğru herhangi bir dinsel tutumu kabul etmiş görünmez.

(ii) Eğer bir panteist evrenin bir Aşkın İlkesini yadsırken gene de evreni en sonunda *Düşünce* yapan (onu yalnızca Özdek yapan özdekçinin tersine) bir insan ise, o zaman Ön-Sokratikler yine panteistler olarak adlandırılmaya pek uygun değildirler, çünkü Biri özdeksel terimlerde kavrar ve anlatırlar (gerçi tin-özdek ayrımı henüz bütün açıklığı ile kavranmamış olduğu için bu ayrımı çağdaş özdekçi monistin yadsıdığı anlamda yadsımaları olanaksız olsa da).

(iii) Her ne olursa olsun Bir, evren, Yunan tanrıları ile özdeşleştirilemedi. Belirtilmiştir ki (Schelling tarafından) Homeros'ta hiçbir doğaüstü yoktur, çünkü Homeros'un tanrısı doğanın parçasıdır. Bu görüş şu soru üzerinde uygulanabilir. Yunan tanrısı sonlu idi ve insanbiçimli olarak tasarlanıyordu; Bir ile özdeşleştirilemezdi, ne de hiç kimse bunu sözel anlamda yapmayı düşündü. Zaman zaman bir tanrının *adı* Bire aktarılabiliyordu, örneğin Zeus; ama Bir efsanenin ve mitolojinin "edimsel" Zeus'u ile özdeşleştirilmiş olarak düşünülmemelidir. İmlenen düşünce Birin varolan biricik "tanrı" olduğu ve Olimpos tanrılarının insanbiçimli güçlere ilişkin masallar oldukları olabilir; oysa o zaman bile felsefecinin Bire *tapınmış* olup olmadığı oldukça belirsiz görünür. Stoacılar haklı olarak panteistler olarak adlandırılabilir; ama, erken Ön-Sokratikler söz konusu olduğunda, onları panteistlerden çok Monistler olarak adlandırmak kesinlikle yeğlenebilir görünür.

2

GENÇ ELEATİKLER
(JOHN BURNET)

154. Önceller İle İlişki. Şimdi incelemekte olduğumuz dizgelerin tümü de temel olarak çoğulcu idi, ve böyle idiler çünkü Parmenides eğer cisimsel bir monizmi ciddiye alırsak olgusallığa her yerde çoğulluk, devim ve değişim sergileyen bir dünya üzerine deneyimimiz ile tutarsız olan bir dizi yüklem yüklemek zorunda kalacağımızı göstermişti (§ 97). Empedokles'in dört "kök" ve Anaxagoras'ın sayısız "tohum" kuramlarının her ikisi de Parmenides'in ortaya koyduğu problemi çözmek için bilinçli girişimler idiler (§§ 106, 127). Gerçekten de Pisagorcuların doğrudan doğruya Parmenides'ten etkilendikleri konusunda hiçbir kanıt yoktur, ama dizgelerinin geç biçiminin nasıl Empedokles'in kuramı üzerine dayandığı gösterilmiştir (§ 147). Şimdi Zenon'un Eleatik duruş noktasından eleştirdiği şey tam olarak bu yürürlükteki çoğulculuk idi, ve uslamlamaları özellikle Pisagorculuğa karşı yönelmişti. Melissos da Pisagorculuğu eleştirir; ama olgusallığın sonsuz olduğu biçimindeki eski İyonya savını ileri sürerek hasımları ile ortak bir zemin bulmaya çalışır.

I. Eleali Zenon

155. Zenon'un Yaşamı. Apollodoros'a[1] göre Zenon'un parlama dönemi Ol. LXXIX'dur (İÖ 464-460). Bu tarihe onu Parmenides'ten kırk yıl daha genç yaparak ulaşılır, ki Platon'un tanıklığı ile doğrudan çatışma içindedir. Daha önce gördüğümüz gibi (§

[1]Diog. ix. 29 (R. P. 130 a). Zenon'un kesin tarihleri konusunda Apollodoros'a başvurulmaz; ama babasının adı konusunda alıntılandığı için (ix. 25; R. P. 130), parlama döneminin kaynağı olduğu konusunda da kuşku olamaz.

84), Parmenides ve Zenon'un genç Sokrates ile karşılaşmaları İÖ 449'dan önce olmuş olamaz, ve Platon o zaman Zenon'un "hemen hemen kırk yaşında"[2] olduğunu söyler. Öyleyse İÖ 498 sıralarında, Parmenides'ten yirmi beş yıl kadar sonra doğmuş olmalıdır. Tleutagoras'ın oğlu idi, ve Apollodoros'un Parmenides'in onu evlat edindiği bildirimi yalnızca Platon'un *Sofist*'indeki bir anlatımın yanlış anlaşılmasına bağlıdır.[3] Platon'un anlattığına göre, uzun boyluydu ve zarif bir görünüşü vardı.[4]

Parmenides gibi Zenon da doğduğu kentin politikasında bir rol oynadı. Strabo hiç kuşkusuz Timaeus'un yetkesi üzerine onu Elea'nın iyi hükümetinden ötürü över ve bir Pisagorcu olduğunu söyler.[5] Bu bildirim kolayca açıklanabilir. Parmenides, gördüğümüz gibi, bir Pisagorcu idi, ve Elea okulu doğallıkla bu daha büyük toplumun bir dalı olarak görülüyordu. Ayrıca Zenon'un adı çeşitli biçimlerde verilen bir tirana karşı komplo kurduğu söylenir, ve işkence altında gösterdiği yürekliliğin öyküsü sık sık değişen ayrıntılar ile olsa da yinelenir.[6]

156. Yazılar. Diogenes Zenon'un "kitaplarından" söz eder, ve Souidas büyük olasılıkla Miletuslu Hesykhios yoluyla İskenderiye kütüphanecilerinden gelen kimi başlıklar verir.[7] *Parmenides*'te Platon Zenon'a onu tanıtan başlıca kitabın gençliğinde yazıldığını ve istencine karşın yayımlandığını söyletir.[8] Diyaloğun yer aldığı sırada kırk yaşında olması gerektiğine göre, kitap İÖ 460'dan önce yazılmış olmalıdır ve daha sonra başkalarını yazmış olması çok olanaklıdır.[9] Eğer Souidas'ın dediği gibi

[2]Platon, *Parm.* 127 b (R. P. iii d). Zenon'un Atina'yı ziyareti Plut. *Per.* 4. (R. P. 130 e) tarafından doğrulanır, ve orada Anaxagoras gibi Perikles'in de onu "işittiği" söylenir. Buna *Alc.* 1. 119 a'da da anıştırma yapılır ve İsolokhos'un oğlu Pythodoros'un ve Kalliades'in oğlu Kallias'ın her birinin bilgilendirilme için ona 100 mina ödedikleri söylenir.

[3]Platon, *Sofist* 241 d (R. P. 130 a).

[4]Platon, *Parm.*, aynı yer.

[5]Strabo, vi. s. 252 (R. P. 111 c).

[6]Diog. ix. 26, 27, ve R. P. 130 c'de göndeme yapılan başka pasajlar. Diodoros'un onuncu kitabında verilen açıklamanın kaynağı hiç kuşkusuz Timaeus'tur.

[7]Diog. ix. 26 (R. P. 130); Souidas, başlık (R. P. 130 d).

[8]Platon, *Parm.* 128 d 6 (R. P. 130 d).

[9]Souidas tarafından verilen en dikkate değer başlık Ἐξήγησις τῶν Ἐμπεδοκλέους'tur. Hiç kuşkusuz Zenon Empedokles üzerine bir yorum

"felsefecilere" karşı bir çalışma yazmışsa, bu gördüğümüz gibi terimi kendilerine özgü bir anlamda kullanan Pisagorcular demek olmalıdır.[10] *Tartışmalar* (Ἐρίδες) ve *Doğa Üzerine İnceleme* Platon'un *Parmenides*'inde betimlenen aynı kitap olabilir ya da olmayabilir.

Zenon'un diyaloglar yazmış olması olası değildir, gerçi Aristoteles'teki belli göndermelerin bunu imlediği kabul edilse de. *Fizik*'te[11] Zenon'un bir darı yığınının her parçasının ses çıkardığı uslamlamasını görürüz, ve Simplikios bunu Zenon ve Protagoras arasındaki bir diyalogdan bir pasaj alıntılayarak örneklendirir.[12] Eğer zamandizinimiz doğruysa, karşılaşmış olmaları bütünüyle olanaklıdır; ama Zenon'un kendisine ait bir diyalogda kendisini bir kişi yapmış olması olasılığı çok zayıftır. Bu daha sonraki bir moda idi. Bir başka yerde Aristoteles "sorgulayan Zenon ve yanıtlayan [başkası]" anlatımını kapsayan bir pasaja göndermede bulunur,[13] ve bu gönderme kolayca aynı yolda anlaşılacaktır. Alkidamas Gorgias'ı konuşmacıların arasına katan bir diyalog yazmış görünür,[14] ve Zenon'un uslamlamalarını diyalog biçiminde açımlamak her zaman çekici bir uygulama olarak görünmüş olmalıdır.

Platon bize Zenon'un gençlik yapıtının neye benzediği konusunda açık bir düşünce verir. Birden çok "söylem" kapsıyordu, ve bu söylemler her biri onun karşıtlarının varsayımlarından birini ele alan kesimlere bölünmüştü.[15] Zenon'un bir ve çok

yazmış değildir, ama Diels belirtir ki (*Berl. Sitzb.*, 1884, s. 359), felsefecilere karşı bu polemiğe zaman zaman ἐξηγήσεις denir. Krş. Herakleides Pontikos'un Ἡρακλείτου ἐξηγήσεις ve özellikle Πρὸς τὸν Δημόκριτον ἐξηγήσεις başlıklı yazıları (Diog. v. 88).

[10]Bkz. yukarıda s. 205, *n.* 6. Daha sonraki bir yazarın Zenon'a πρὸς τοὺς φιλοσόφους dedirtmiş olması olası görünmez, ve İskenderiye'de kitaba verilen başlık onda kapsanan birşey üzerine dayanıyor olmalıdır.

[11]Arist. *Fizik.* H, 5. 250 a 20 (R. P. 131 a).

[12]Simpl. *Fizik* s. 1108, 18 (R. P. 131). Eğer Aristoteles'in göndermesi buna aitse, Zenon'un kendisine κεγχρίτης λόγος yüklemek güvenilir değildir. Bu diyaloğun varoluşu Zenon'un Atina'yı Protagoras ile söyleşide bulunabileceği bir yaşta ziyaret etmiş olduğunun bir başka göstergesidir, ki Platon'un sorunu sunuşu ile tam olarak anlaşır.

[13]Arist. *Soph. El.* 170 b 22 (R. P. 130 b).

[14]Bölüm V. s. 205, *n.* 6.

[15]Platon, *Parm.* 127 d. Platon ilk λόγοςun ὑπόθεσιςinden söz eder, ki

üzerine uslamlamalarının saklanmasını Simplikios'a borçluyuz.[16] Devim ile ilgili olanlar Aristoteles tarafından saklanmıştır;[17] ama Aristoteles onları kendi dilinde yeniden bildirmiştir.

157. Diyalektik. Aristoteles *Sofist*'inde[18] Zenon'a diyalektiğin bulucusu dedi, ve bu hiç kuşkusuz özsel olarak doğru olsa da, bu uslamlama yönteminin en azından başlangıçları Eleatik okulun kuruluşu ile çağdaştır. Platon[19] bize Zenon'un kitabının biçem ve amacının heyecanlı bir açıklamasını yine onun kendi ağızından verir.

Gerçekte, bu yazı Parmenides'in uslamlaması için bir tür pekiştirmedir, ve onu eğer olgusallık bir ise uslamlamanın birçok saçmalığa ve çelişkiye düştüğü zemininde gülünç düşürmeye çalışanlara karşı çıkar. Bu yazı Çokluğu savunanlara karşı uslamlamalar geliştirir, ve onlara geriye onların verdiklerinden daha iyisini verir; amacı Çokluk sayıltısının eğer yeterince anlaşılırsa Birlik sayıltısından daha da büyük saçmalıklara götüreceğini göstermektir.

Zenon'un yöntemi gerçekte karşıtlarının temel konutlamalarından birini alarak ondan iki çelişkili vargı çıkarsamaktı.[20] Bu Aristoteles'in ona diyalektiğin bulucusu derken anlatmak

kitabın gerçekten de ayrı kesimlere bölündüğünü gösterir. Proklus (aynı yer) bu λόγουnin sayısının toplam kırk olduğunu söyler.

[16]Simplikios bir yerde (s. 140, 30; R. P. 133) kesinlikle κατὰ λέξιν alıntıladığını söyler. Bundan kuşku duymak için bir neden görmüyorum, çünkü Akademi'de hiç kuşkusuz kitabın bir eşlemi bulunacaktı. O durumda, Zenon tarafından Attik lehçenin kullanımı imlemlidir.

[17]Arist. *Fizik* Z, 9. 239 b 9vs.

[18]Krş. Diog. ix. 25 (R. P. 130).

[19]Platon, *Parm.* 128 c (R. P. 130 d). Eğer felsefe tarihçileri Aristoteles'in gevşek göndermeleri yiren Platon'un bu dikkatli bildiriminden başlamış olsalardı, tümünün de Tannery'den önce yaptıkları gibi Platon'un uslamlamalarını anlamada başarısız olmayacaklardı.

[20]Platon'un *Parmenides*'inde kullanılan teknik terimler Zenon'un kendisi kadar yaşlı görünmezler. ὑπόθεσις/hipotez belli bir bildirimin gerçekliğinin geçici sayıltısıdır, ve εἰ πολλά ἐστι ya da benzeri biçimini alır. Sözcük birşeyin bir temel olarak varsayılması demek değil, ama birinin kendisinin önüne bir bildirimi çözülecek bir problem olarak koymak demektir (İyonik ὑποθέσθαι, Attik προθέσθαι). Eğer ὑπόθεσιçden zorunlu olarak çıkan vargılar (τά συμβαίνοντα) olanaksız ise, ὑπόθεσις "yok edilir" (krş. Platon, *Devlet*, 533 c 8, τὰς ὑποθέσεις ἀναιροῦσα). Περὶ ἀρχαίης ἰατρικῆς'in yazarı ὑπόθεσις sözcüğünü benzer bir anlamda bilir.

istediği şeydir, ki tam olarak doğru öncüllerden değil, ama karşı taraf tarafından kabul edilen öncüllerden uslamlama sanatıdır. Parmenides'in kuramı duyuların kanıtı ile çelişen vargılara götürmüştü, ve Zenon'un amacı kuramın kendisine yeni tanıtlamalar getirmek değil, ama yalnızca karşıtlarının görüşünün tam olarak benzer bir doğadaki çelişkilere götürdüğünü göstermekti.

158. Zenon Ve Pisagorculuk. Zenon'un diyalektiğinin başlıca Pisagorculara karşı yönelmiş olduğu hiç kuşkusuz Platon'un diyalektiğin Parmenides'in karşıtlarına seslendiği yolundaki sözleri tarafından imlenir, çünkü bunlar şeylerin "bir Çok" olduğunu savunuyorlardı.[21] Zeller aslında Zenon'un çürütmek için önüne aldığı görüşün şeylerin çok olduğu inancının yalnızca popüler biçimi olduğunu savunur,[22] ama hiç kuşkusuz sıradan insanların şeylerin istenen anlamda "bir Çok" olduğuna inandıkları doğru değildir. Platon bize Zenon'un uslamlamalarının öncüllerinin Parmenides'in karşıtlarının inançları olduğunu söyler, ve kendisinden tüm çelişkilerin türetildiği konutlama uzayın ve öyleyse cismin bir dizi kesikli birimden yapılmış olduğu görüşüdür, ki tam olarak Pisagorcu öğretidir. Platon'dan bildiğimiz gibi, Zenon'un kitabı gençliğinin yapıtı idi.[23] Bundan şu çıkar ki, onu İtalya'da yazmış olmalıdır, ve Pisagorcular Parmenides'in görüşlerini orada ve o tarihte eleştirmiş olabilecek biricik düşünürler idiler.[24]

Eğer Zenon'a genellikle kabul edilenden daha sonraki bir tarihi yüklemede Platon'u izlersek, tarihsel konumunun nasıl daha büyük bir duruluk kazandığı görülecektir. İlkin Parmenides, sonra Çoğulcular, ve sonra Zenon'un eleştirisi gelir. Her ne olursa olsun, bu Aristoteles'in tarihsel gelişim üzerine savunduğu görüş olmuş görünür.[25]

[21]Zenon'un uslamlamalarının Pisagorculara karşı yönelmiş olduğu görüşü son zamanlarda Tannery (*Science hellène*, ss. 249vs), ve Bäumker (*Das Problem der Materie*, ss. 60vs) tarafından savunulmuştur.

[22]Zeller. s. 589 (İng. çev. s. 612).

[23]*Parm.*, aynı yer.

[24]Empedokles önerilmiştir. Gerçekten de (§ 98) Zenon ile yaklaşık olarak aynı yaştaydı, ve Parmenides'i eleştiriyor görünür (§ 106), ama Zenon'un uslamlamalarının onun kuramlarına özel bir uygulanabilirliği yoktur. Anaxagoras daha da az olasıdır.

[25]Arist. *Fizik*. A, 3. 187 a 1 (R. P: 134 b). Bkz. aşağıda § 173.

15. Birim Nedir? Zenon'un polemiği ilk olarak birim üzerine belli bir görüşe karşı yönelmiştir. Eudemos *Fizik* başlıklı çalışmasında[26] ondan "eğer biri ona birimin ne olduğunu söyleyebilirse, kendisinin şeylerin ne olduğunu söyleyebileceği" deyişini alıntılar. Alexander'ın bunun üzerine Simplikios tarafından saklanan yorumu oldukça doyurucudur. "Eudemos'un anlattığı gibi," der, "Parmenides'in öğrencisi Zenon şeylerin çok olmasının olanaksız olduğunu göstermeye çalıştı, çünkü şeylerde hiçbir birimin olmadığını gördü, oysa 'çok' birimlerin bir sayısı demektir."[27] Burada herşeyin bir birimler toplamına indirgenebileceği biçimindeki Pisagorcu görüşe açık bir gönderme vardır. Zenon bu görüşü yadsır.

160. Fragmanlar. Zenon'un kendisinin fragmanları da bunun onun uslamlama çizgisi olduğunu gösterir. Onları Diels'in düzenlemesine göre veriyorum.

(1)

Eğer var ise hiçbir büyüklüğü olmasaydı, hiçbir biçimde varolmazdı. ... Ama, eğer var ise, her birinin belli bir büyüklüğü ve belli bir kalınlığı olmalı, ve bir parçası başka bir parçasından ayrılmış olmalıdır. Onun önünde olan için de aynı şey söylenebilir; çünkü onun da büyüklüğü olacak, ve bir parçası önünde olacaktır.[28] Bunu bir kez söylemek ve her zaman söylemek bütünüyle aynıdır, çünkü böyle hiçbir parçası en sonuncusu olmayacak, ne de <böyle herhangi bir parçanın> bir başkası ile ilişkili olmayan bir parçası olacaktır.[29] Böy-

[26]Simpl. *Fizik,* s. 138, 32 (R. P. 134 a).

[27]Simpl. *Fizik,* s. 99, 13, ὡς γὰρ ἱστορεῖ, φησίν (Ἀλέξανδρος), Εὔδημος, Ζήνων ὁ Παρμενίδου γνώριμος ἐπειρᾶτο δεικνύναι ὅτι μὴ οἷόν τε τὰ ὄντα πολλὰ εἶναι τῷ μηδὲν εἶναι ἐν τοῖς οὖσιν ἕν, τὰ δὲ πολλὰ πλῆθος εἶναι ἑνάδων. Bu Zenon'un ἀνήρει τὸ ἕν bildiriminin anlamıdır. Bildirim Alexander'ın değildir (R. P. 134 a'da imlendiği gibi), ama geriye Eudemos'tan daha azı olmayan bir yetkeye gider. τὴν γὰρ στιγμὴν ὡς τὸ ἓν λέγει sözleri ile bağlantı içinde okunmalıdır (Simpl. *Fizik,* s. 99. 11).

[28]Daha önce şöyle çevirmiştim: "aynı şey onu küçüklükte geçen için söylenebilir; çünkü onun da büyüklüğü olacak, ve birşey onu küçüklükte geçecektir." Bu Tannery'nin çevirisidir, ama şimdi Diels ile ἀπέχειvin μέγεθοςa ve προέχειvin πάχοςa göndermede bulunduğunu düşünmede anlaşıyorum. Zenon Pisagorcu noktanın üç boyutu olması gerektiğini göstermektedir.

[29]Diels ve elyazmaları ile birlikte οὔτε ἕτερον πρὸς ἕτερον οὐκ ἔσται biçiminde okuyarak. Gomperz'in (R. P.'de kabul edilen) tahmini keyfi

lece eğer şeyler bir Çok ise, hem küçük hem de büyük olmalıdırlar, hiçbir büyüklüğü olmayacak denli küçük, ve sonsuz olacak denli büyük. R. P. 134.

(2)

Çünkü eğer başka herhangi bir şeye eklenecek olsaydı onu daha büyük yapmazdı; çünkü hiçbirşey bir büyüklüğü olmayanın eklenmesi ile büyüklükte kazanamaz, ve böylece hemen şu çıkar ki, eklenmiş olan şey hiçbirşey olmalıdır.[30] Öte yandan, eğer bu başka bir şeyden çıkarılırsa, o şey azalmaz; ve yine, eğer başka bir şeye eklendiğinde o şey artmıyorsa, açıktır ki eklenen hiçbirşeydir, ve çıkarılan hiçbirşeydir. R. P. 132.

(3)

Eğer şeyler bir Çok iseler, oldukları kadar çok olmalıdırlar, ne daha çoğu ne de daha azı. Şimdi, eğer oldukları kadar çok iseler, sayıca sonsuz olacaklardır.

Eğer şeyler bir Çok iseler, sayıca sonsuz olacaklardır; çünkü her zaman aralarında başka şeyler olacak, ve yine bunların arasında başkaları olacaktır. Öyleyse şeyler sayıca sonsuzdur. R. P. 133.[31]

161. Birim [Bir]. Eğer birimin bir büyüklüğü olmadığını kabul edersek—ve bu Aristoteles'in dikhotomiden (ikiye-kesme) uslamlama[32] dediği şey tarafından gerektirilir—, o zaman herşey sonsuz ölçüde küçük olmalıdır. Büyüklüksüz birimlerden yapılmış hiçbirşeyin kendisinin herhangi bir büyüklüğü olamaz. Öte yandan, eğer şeyleri oluşturan birimlerin hiçbirşey değil ama birşey olduklarında diretirsek, herşeyin sonsuz ölçüde büyük

görünmektedir. [Tümcenin son parçası için Burnet'in çevirisi: "nor will one thing not be as compared with another" :: "ne de bir başkası ile karşılaştırma içinde bir şey var olmayacakıtr."]

[30]Zeller burada bir boşluğa işaret eder. Zenon hiç kuşkusuz bir noktanın çıkarılmasının bir şeyi daha az yapmayacağını görmüş olmalıdır; ama bunu şimdiki fragmanımızın başlangıcından daha önce görmüş olabilir.

[31]Bu Aristoteles'in "ikiye-bölmeden (dikhotomi) uslamlama" dediği şeydir (*Fizik*, A, 3. 187 a 2 ; R. P. 134 b). Eğer bir çizgi noktalardan yapılmışsa, "Verili bir çizgide kaç nokta vardır?" sorusuna yanıt verebilmemiz gerekir. Öte yandan, bir çizgiyi ya da herhangi bir parçasını her zaman iki yarıma bölebilirsiniz; öyle ki, eğer bir çizgi noktalardan yapılmışsa, onlardan her zaman verebileceğiniz herhangi bir sayıdan daha çoğu olacaktır.

[32]Bir önceki nota bakın.

olması gerektiğini savunmalıyız. Çizgi sonsuza dek bölünebilirdir; ve, bu görüşe göre, her biri belli bir büyüklükte olan sonsuz sayıda birimden yapılmış olacaktır.

Bu uslamlamanın noktalara göndermede bulunduğu Aristoteles'in *Metafizik*'indeki[33] öğretici bir pasaj tarafından tanıtlanır. Orada şunları okuruz—

> Eğer birim bölünemez ise, Zenon'un önermesine göre hiçbirşey olacaktır. Ne eklenmesi ile herhangi birşeyi daha büyük yapan, ne de çıkarılması ile onu daha küçük yapan birşeyin olgusal bir şey olmadığını söyler; çünkü açıktır ki olgusal olan bir büyüklük olmalıdır. Ve, eğer bir büyüklük ise, cisimseldir; çünkü her boyutta var olan cisimsel olandır. Öteki şeyler, e.d. düzlem ve çizgi, eğer bir yolda eklenirlerse şeyleri daha büyük yapacak, bir başka yolda eklenirlerse hiçbir etki üretmeyeceklerdir; ama nokta ve birim şeyleri herhangi bir yolda daha büyük yapamaz.

Öyle görünür ki tüm bunlardan çıkarılabilecek olanaklı biricik vargı Zenon'un ona karşı uslamlama yaptığı "Bir"in belli bir sayısı bir "Çok" oluşturan "Bir" olduğudur, ve bu tam olarak Pisagorcu birimdir.

162. Uzay. Aristoteles Pisagorcu uzay öğretisine karşı yönelmiş görünen bir uslamlamadan söz eder,[34] ve Simplikios onu şu biçimde alıntılar:[35]

> Eğer uzay varsa, birşeyde olacaktır; çünkü olan herşey birşeydedir, ve birşeyde olan uzaydadır. Böylece uzay uzayda olacaktır, ve bu *ad infinitum* sürer, öyleyse bir uzay yoktur. R. P. 135.

Gerçekte Zenon'un burada uslamlamasını ona karşı yönelttiği şey uzayın kendisini onu dolduran cisimden ayırdetme girişimidir. Eğer cismin uzayda olması gerektiğinde diretirsek, o zaman uzayın kendisinin nede olduğunu sormaya geçmemiz gerekir. Bu Parmenides'in boşluğu yadsımasının bir "pekiştirilmesi"dir. Büyük olasılıkla, herşeyin birşey "içinde" olması gerektiği ya da ötesinde birşey olması gerektiği uslamlaması Parmenides'in

[33]Arist. *Met.* B, 4. 1001 b 7.

[34]Arist. *Fizik*, Δ. 1. 209 a 23; 3. 210 b 22 (R. P. 135 a).

[35]Simpl. *Fizik*, s. 562, 3 (R. P. 135). Eudemos'un metni Simpl. *Fizik*, s. 563, 26'da verilir: ἀξιοῖ γὰρ πᾶν τὸ ὂν ποῦ εἶναι· εἰ δὲ ὁ τόπος τῶν ὄντων, ποῦ ἂν εἴη; οὐκοῦν ἐν ἄλλῳ τόπῳ κἀκεῖνος δὴ ἐν ἄλλῳ καὶ οὕτως εἰς τὸ πρόσω.

dışında hiçbirşey olmayan sonlu bir küre kuramına karşı kullanılmıştı.

163. Devim. Zenon'un devim konusu üzerine uslamlaması Aristoteles'in kendisi tarafından saklanmıştır. Parmenides'in dizgesi tüm devimi olanaksız kılıyordu, ve ardılları bu sonucun kendisinden kaçınabilmek için monistik hipotezi terk etmeye itilmişlerdi. Zenon devimin olanaksızlığı konusunda herhangi bir yeni tanıtlama getirmez; tüm yaptığı örneğin Pisagorcularınki gibi çoğulcu bir kuramın devimi açıklamada tıpkı Parmenides'in kuramı gibi başarısız olduğunu göstermektir. Bu yolda bakıldığında, Zenon'un uslamlamaları salt önemsiz karşıçıkışlar değildir ve nicelik kavramında büyük bir ilerlemeyi temsil ederler. Şöyledirler:

(1) Bir yarış pistini geçemezsiniz.[36] Sonlu bir zamanda sonsuz bir sayıda noktayı geçemezsiniz. Bütünü geçmeden önce verili herhangi bir uzaklığın yarısını geçmelisiniz, ve yine onu geçmeden önce onun yarısını. Bu *ad inifinitum* sürer, öyle ki verili bir uzayda sonsuz bir sayıda nokta vardır, ve sonlu bir zamanda sonsuz bir sayıya tek tek dokunamazsınız.[37]

(2) Akhilles kaplumbağayı hiçbir zaman geçemez. İlkin kaplumbağanın başladığı yere ulaşmalıdır. O sırada kaplumbağa biraz daha ilerlemiş olacaktır. Akhilles o zaman arayı kapamalıdır, ve yine kaplumbağa ilerlemiş olacaktır. Her zaman yaklaşmakta, ama hiçbir zaman arayı kapayamamaktadır.[38]

İkinci uslamlamanın "hipotezi" birincininki ile aynıdır, eş deyişle çizgi bir noktalar dizisidir; ama uslamlama devinen bir başka nesnenin getirilmesi ile karıştırılır. Buna göre ayrım her keresinde yarım değil, ama değişmez bir oranda azalan bir ayrımdır. Yine, birinci uslamlama, bu önsav üzerine, ne denli hızlı devinirse devinsin hiçbir devinen nesnenin herhangi bir uzaklığı geçemeyeceğini gösterir; ikincisi ise, ne denli yavaş devinirse devinsin, sonsuz bir uzaklığı geçeceğini vurgular.[39]

[36]Arist. *Top.* Θ, 8. 160 b 8, Ζήνωνος (λόγος), ὅτι οὐκ ἐνδέχεται κινεῖσθαί οὐδὲ τὸ στάδιον διελθεῖν.

[37]Arist. *Fizik,* Z, 9, 239 b ii (R. P. 136). Krş. Z, 2. 233 a 11; a 21 (R. P., 136 a).

[38]Arist. *Fizik,* Z, 9. 239 b 14 (R. P. 137).

[39]Mr. Jourdain'ın saptadığı gibi (*Mind*, 1916, s. 42), "birinci uslamlama

(3) Uçuştaki ok dinginliktedir. Çünkü eğer kendine eşit bir uzay dolduran herşey dinginlikte ise, ve herhangi bir kıpıda uçuşta olan birşey her zaman kendine eşit bir uzay dolduruyorsa, devinemez.[40]

Burada daha öte bir karışıklık getirilir. Devinen nesnenin kendisinin uzunluğu vardır, ve ardışık konumları noktalar değil ama çizgilerdir. İlk iki uslamlama bir çizginin sonsuz sayıda bölünemezden oluştuğu önsavını yok etmeyi amaçlar; bu uslamlama ve sonraki ise çizginin sonlu[41] bir sayıda bölünemezden oluştuğu önsavını ele alır.

(4) Zamanın yarısı zamanın iki katına eşit olabilir. Üç sıra cisim düşünelim[42] ve bunlardan biri (A) dinginlikte ve öteki ikisi (B ve C) karşıt yönlerde eşit hızla devinmektedir (Şekil 1). Tümü pistin aynı parçası üzerinde olduğu zamanda, B C'deki cisimlerden A'dakinin iki katı kadar çoğunu geçmiş olacaktır.

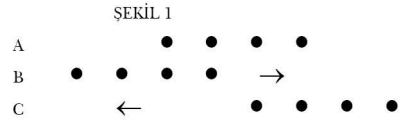

Öyleyse C'yi geçmek için gereken zaman A'yı geçmek için gereken zamanın iki katı uzunluğundadır. Ama B ve C'nin A'nın konumuna ulaşmaları için geçen zaman aynıdır. Öyleyse iki kat zaman yarı zamana eşittir.[43]

devimin hiçbir zaman başlayamayacağını gösterir; ikinci uslamlama yavaş olanın hızlı olan kadar hızlı devindiğini gösterir," ve hiç kuşkusuz bir çizginin sonsuza dek bileşen noktalara bölünebileceği önsavı üzerine.

[40] *Fizik,* Z, 9, 239 b 30 (R. P. 138); aynı yapıt 239 b 5 (R. P. 138 a). Sonuncu pasaj bozuktur, gerçi anlam açık olsa da. Zeller'in metnini çevirdim: εἰ γάρ, φησίν, ἠρεμεῖ πᾶν ὅταν ᾖ κατὰ τὸ ἴσον, ἔστι δ' ἀεὶ τὸ φερόμενον ἐν τῷ νῦν κατὰ τὸ ἴσον, ἀκίνητον κ.τ.λ. Hiç kuşkusuz ἀεί "her zaman" değil ama "herhangi bir zamanda" demektir ve κατὰ τὸ ἴσον sözel olarak "(kendisine) eşit bir uzay ile bir düzlemde" demektir. Başka okumalar için, bkz. Zeller, s. 598 n 3; ve Diels, *Vors.* 19 A 27.

[41] Bkz. Jourdain, aynı yer.

[42] Sözcük ὄγκοιdir; krş. Bölüm VII, s. 214, *n.* 4. Ad Zenon'un uzunluk, genişlik ve kalınlık taşıdıklarını gösterdiği (fr. 1) Pisagorcu birimler için çok uygundur.

[43] Arist. *Fizik,* Z, 9. 239 b 33 (R. P. 139). Uslamlamayı kendi yolumda anlatmam gerekti, çünkü yazarlardan hiç biri tarafından tam olarak

Aristoteles'e göre buradaki paralogizm eşit hızla devinen eşit bir büyüklüğün eşit bir zaman boyunca devinmesi gerektiği sayıltısı üzerine dayanır—eşiti olduğu büyüklük ister dinginlikte isterse devimde olsun. Bu hiç kuşkusuz böyledir, ama bu sayıltının Zenon'un kendisinin olduğunu kabul etmememiz gerekir. Dördüncü uslamlama gerçekte üçüncü ile ilişkilidir, tıpkı ikincinin birinci ile olması gibi. Akhilles birinci uslamlamanın tek devinen noktasına ikinci bir devinen nokta ekler; bu uslamlama uçuştaki okun tek devinen çizgisine ikinci bir devinen çizgi ekler. Bununla birlikte, çizgiler bir birimler dizisi olarak temsil edilir, ki tam olarak Pisagorcuların onları temsil ettikleri gibidir; ve bütünüyle doğrudur ki, eğer çizgiler kesikli birimlerin bir toplamı ise, ve eğer zaman benzer olarak kesikli kıpıların bir dizisi ise, olanaklı biricik devim ölçüsü her bir birimin geçtiği birimlerin sayısı olur.

Bu uslamlama, ötekiler gibi, tüm niceliğin kesikli olduğu sayıltısından doğan saçma vargıları ortaya sermek için amaçlanır, ve Zenon'un gerçekte yapmış olduğu şey sürekli nicelik kavramının öteki önsavın bir *reductio ad absurdumu* yoluyla doğrulanmasıdır. Eğer Parmenides'in birin sürekli olduğunu ileri sürdüğünü anımsarsak (fr. 8, 25), Zenon'un yönteminin Platon tarafından Sokrates'e yaptırılan açıklamasının nasıl doğru olduğunu göreceğiz.

verilmiş değildir. Şekil az çok Alexander'e aittir (Simpl. *Fizik*, s. 1016, 14), yalnızca o ὄγκοιyi noktalar yerine harflerle temsil eder. Vargı Aristoteles tarafından açıkça bildirilir (aynı yer), συμβαίνειν οἴεται ἴσον εἶναι χρόνον τῷ διπλασίῳ τὸν ἥμισυν, ve uslamlamayı ne denli açıklarsak açıklayalım, Mr. Jourdan'ın koyduğu gibi (aynı yer), "bir cisim gittiğinin iki katı hızlı gider" vargısına götürecek bir biçimde temsil edilmelidir.